

«Слуги народу» проти трудового народу

1 квітня 2021 року на засідання Урядового комітету з питань реінтеграції тимчасово окупованих територій та соціальної політики було ухвалено проект Мінекономіки «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо дерегуляції трудових відносин».

На вимогу представників СПО розробники проекту залишили чинну редакцію статті 252 КЗпП «Гарантії для працівників підприємств, установ, організацій, обраних до профспілкових органів» та аналогічну норму у статті 41 Закону України «Про профспілки, їх права та гарантії діяльності», а також врахували окремі незначні правки.

Решта зауважень СПО об'єднань профспілок, що надавалися до нього під час погоджувальних процедур зі сторонами соціального діалогу, враховані не були.

Фактично законопроект залишається дзеркальним відображенням сумнозвісного законопроекту «Про працю» (реєстр. № 2708) і порушує конституційний принцип, викладений у статті 22 Конституції України - при прийнятті нових законів або внесенні змін до чинних законів не допускається звуження змісту та обсягу існуючих прав і свобод.

1. Запропоновані проектом зміни знижують рівень трудових гарантій працівників і націлюють сторони трудових відносин на вибудовування відносин лише на договірній основі. У зв'язку з цим профспілки, в значній мірі, втрачають позиції «повноцінної переговорної сторони», від якої залежить рівень забезпеченості інтересів найманих працівників у відносинах із роботодавцями в межах наявної економічної ситуації.

Задекларована ціль даного законопроекту – зменшення контролю держави над веденням бізнесу. Однак, фактично нівелюється баланс прав та інтересів між роботодавцем та працівником, значні переваги набуває роботодавець, тоді як права працівників будуть суттєво обмежені.

Закон буде мінімально впливати на трудові відносини, тому що в основі відносин між роботодавцем та працівником буде лежати трудовий договір, укладений у письмовій формі.

Працівник буде повністю залежати від волі роботодавця (адже дозволити працівникові диктувати роботодавцю свої правила – це утопія), а саме проектом:

- скасовується процедура надання згоди профспілки на звільнення працівника (стаття 43 КЗпП проекту);

- виключається необхідність ведення правил внутрішнього трудового розпорядку або графіків змінності. Їх ведення залишається на розсуд роботодавця (стаття 52 КЗпП проекту);

- час початку і закінчення щоденної роботи пропонується встановлювати за згодою працівника і роботодавця (стаття 57 КЗпП проекту);

- при залученні працівників до надурочних робіт (стаття 62 КЗпП проекту) та роботи у вихідні дні (стаття 71 КЗпП проекту) профспілка лише інформується, одержання на це дозволу від профспілки скасовується;

- з профспілкою не узгоджуватиметься перенесення щорічної відпустки (стаття 80 КЗпП проекту);
- у зв'язку з виключенням необхідності ведення правил внутрішнього трудового розпорядку виключаються також і пов'язані з ними норми, як-то:
 - за згодою працівника і роботодавця пропонується встановлювати час початку і закінчення щоденної роботи (стаття 57 КЗпП проекту), час перерви (стаття 66 КЗпП проекту) і вихідні дні (стаття 67 КЗпП проекту);
 - без графіків змінності будуть надаватися вихідні дні на безперервно діючих підприємствах, в установах, організаціях (стаття 69 КЗпП проекту);
 - скасовується обов'язковість ведення графіків відпусток та подання повідомлень про початок відпустки. Ведення цих графіків залишається на розсуд роботодавця (стаття 79 КЗпП проекту).

2. Виключають гарантії при покладенні на працівників матеріальної відповідальності за шкоду, заподіяну підприємству, установі, організації, шляхом покладенням на нього повної матеріальної відповідальності.

3. Проектом **не визначається єдина форма трудового договору**, однак допускається укладання строкового трудового договору у письмовій формі.

Така невизначеність щодо існування як усної, так письмової форми трудового договору з урахуванням запропонованих змін до статей 57, 58, 62, частини другої статті 66, статті 69 КЗпП (в частині виключення необхідності ведення правил внутрішнього трудового розпорядку) призведе до дискримінації працівників, які працюють за усним трудовим договором.

4. Запропоновані законопроектом виключення статей **43, 43-1 КЗпП**, зміни до частини четвертої статті **62, статей 64, 71 КЗпП, статей 38, 39 Закону України «Про професійні спілки, їх права та гарантії діяльності», статті 11 Закону України «Про відпустки»** значно знижують правовий захист найманих працівників, звужуючи можливості профспілок захищати трудові і соціально-економічні права трудящих.

У цій частині норми проекту суперечать Конвенції МОП № 87 «Про свободу асоціації та захист права на організацію» і статті 36 Конституції України, які визначають саме професійні спілки організаціями, що здійснюють представництво та захист трудових, соціально-економічних прав та інтересів працівників у відносинах з роботодавцями.

Крім того, аргументація щодо виключення статті 43 та статті 43¹ не витримує жодної критики, оскільки в якості підстави наводяться норми Конвенції МОП № 158, яка й передбачає проведення узгоджувальних процедур при звільненні працівників. Разом з тим розробники проігнорували необхідність імплементації положень Директиви Ради № 98/59/ЄС від 20.07.1998 про наближення законодавства держав-членів щодо колективного звільнення.

2 квітня 2021 р. відбулась робоча нарада керівників репрезентативних всеукраїнських об'єднань профспілок – суб'єктів СПО об'єднань профспілок на національному рівні, яка обговорила ситуацію навколо намагань Уряду «дерегулювати» трудове законодавство, порушуючи при цьому як норми Конституції України, так і міжнародних актів, ратифікованих Україною.